

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2011. október 13.*

A C-439/09. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a cour d'appel de Paris (Franciaország) a Bírósághoz 2009. november 10-én érkezett, 2009. október 29-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Pierre Fabre Dermo-Cosmétique SAS**

és

a **président de l'Autorité de la concurrence,**

a **Ministre de l'Économie, de l'Industrie et de l'Emploi**

között,

a **Ministère public** és

* Az eljárás nyelve: francia.

az **Európai Bizottság**

részvételével

folyamatban lévő eljárásban

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: K. Lenaerts tanácselnök, Juhász E. (előadó), G. Arestis és T. von Danwitz és D. Šváby bírák,

főtanácsnok: J. Mazák,
hivatalvezető: R. Şereş tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2010. november 11-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique SAS képviselőjében J. Philippe ügyvéd,
- a président de l'Autorité de la concurrence képviselőjében B. Lasserre és F. Zivy, valamint I. Luc és L. Gauthier-Lescop,
- a francia kormány képviselőjében G. de Bergues és J. Gstalter, meghatalmazotti minőségben,

- az olasz kormány képviselőjében M. Massella Ducci Teri avvocato dello Stato,
- a lengyel kormány képviselőjében M. Szpunar, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében P.J.O. Van Nuffel és A. Bouquet, meghatalmazotti minőségben,
- az EFTA Felügyeleti Hatóság képviselőjében O. Einarsson és F. Simonetti, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2011. március 3-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EK 81. cikk (1) és (3) bekezdésének értelmezésére, valamint a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a vertikális megállapodások és összehangolt magatartások csoportjaira történő alkalmazásáról szóló, 1999. december 22-i 2790/1999/EK bizottsági rendelet (HL L 336., 21. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 364. o.) értelmezésére vonatkozik.

- 2 E kérelmet a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique SAS (a továbbiakban: Pierre Fabre Dermo-Cosmétique) által a Versenytanács (Conseil de la concurrence; 2009. január 13-ától Versenyhatóság [Autorité de la concurrence]) 2008. október 29-i 08-D-25. sz., annak tárgyában hozott határozatának megsemmisítése, másodlagosan pedig megváltoztatása iránt indított kereset elbírálása keretében terjesztették elő, hogy a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique az általa korábban kiválasztott szerződéses forgalmazói számára a szelektív forgalmazási szerződéseiben a kereskedelmi törvénykönyv (Code de commerce) L. 420-1. cikkét, valamint az EK 81. cikket megsértve megtiltotta a kozmetikai és testápoló termékeinek internetes értékesítését.

Jogi háttér

Az uniós szabályozás

- 3 A 2790/1999 rendelet (10) preambulumbekzdése szerint:

„Ennek a rendeletnek nem kell mentesítenie az olyan korlátozásokat tartalmazó vertikális megállapodásokat, amelyek nem nélkülözhetetlenek a fentiekben említett pozitív hatások kiváltásához; ki kell zárni az e rendelet által megállapított csoportmentesség kedvezményéből, az érintett vállalkozások piaci részesedésétől függetlenül, különösen azokat a vertikális megállapodásokat, amelyekben súlyosan versenyellenes korlátozások bizonyos típusai, mint például a minimális és rögzített viszonteladási árak, valamint a területvédelem bizonyos típusai találhatóak.”

- 4 A 2790/1999 rendelet 1. cikkének d) pontja a „szelektív forgalmazási rendszert” akként határozza meg, mint „olyan forgalmazási rendszer, amelyben a szállító vállalja, hogy a szerződés szerinti árukat vagy szolgáltatásokat, akár közvetlenül, akár közvetve, csak meghatározott kritériumok alapján kiválasztott forgalmazóknak adja el, és ezek a forgalmazók vállalják, hogy az ilyen árukat vagy szolgáltatásokat nem szerződéses forgalmazók számára nem értékesítik”.
- 5 A 2790/1999 rendelet 2. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:

„A Szerződés 81. cikkének (3) bekezdése [az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése] alapján és e rendelet rendelkezéseire is figyelemmel, ez a rendelet kinyilvánítja, hogy a Szerződés 81. cikkének (1) bekezdését [az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését] nem lehet alkalmazni az olyan megállapodásokra vagy összehangolt magatartásokra, amelyek a megállapodás alkalmazásában a termelési vagy forgalmazási láncolat különböző szintjein működő két vagy több vállalkozás között jöttek létre, és amelyek azokra a feltételekre vonatkoznak, amelyek mellett egyes áruknak vagy szolgáltatásoknak a felek által történő vásárlása, értékesítése vagy viszonteladása történik (»vertikális megállapodások«).

Ez a mentesség annyiban alkalmazandó, amennyiben az ilyen megállapodások a 81. cikk (1) bekezdésének [az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének] hatálya alá tartozó versenykorlátozásokat tartalmaznak (»vertikális korlátozások«).

- 6 Ugyanezen rendelet 3. cikkének (1) bekezdése szerint „[...] a 2. cikkben előírt mentesség alkalmazásának feltétele az, hogy a szállító piaci részesedése azon az érintett piacon, amelyen a szerződés szerinti árukat vagy szolgáltatásokat értékesíti, ne haladja meg a 30%-ot”.

- 7 A 2790/1999 rendelet 4. cikke akként rendelkezik, hogy az EK 81. cikk (1) bekezdésében [az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében] előírt tilalom alóli mentességet nem lehet alkalmazni azokra a vertikális megállapodásokra, amelyeknek célja, közvetlenül vagy közvetve, önmagukban vagy más, a felek irányítása alatt álló tényezőkkel együtt, a következő:

„[...]

- c) a végső felhasználók számára egy szelektív forgalmazási rendszer kiskereskedőként működő tagjai által történő aktív vagy passzív eladások korlátozása, nem sértve annak lehetőségét, hogy a rendszer valamely tagja számára megtiltsák a be nem jegyzett székhelyen [helyesen: nem engedélyezett telephelyen] történő működést;

[...]”

A nemzeti szabályozás

- 8 A francia kereskedelmi törvénykönyv L. 420-1. cikke így rendelkezik:

„Az összehangolt fellépések, egyezségek, kifejezett vagy hallgatólagos megállapodások vagy összefogások – még ha azokra valamely csoporton belüli, Franciaországon kívül letelepedett társaság közvetlen vagy közvetett közvetítésével kerül is sor – tilosak, amennyiben azok célja vagy lehetséges hatása valamely piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása, így különösen, amennyiben azok:

- 1) Más vállalkozások számára korlátozzák a piacra jutást vagy a verseny szabadságát;

- 2) Az árak mesterséges emelésének vagy csökkentésének előnyben részesítésével megakadályozzák, hogy a piacon érvényesülő szabad verseny határozza meg az árakat;
- 3) Korlátozzák vagy ellenőrzés alatt tartják a gyártást, az értékesítést, a beruházásokat vagy a műszaki fejlesztést;
- 4) Felosztják a piacokat vagy a beszerzési forrásokat.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 9) A Pierre Fabre Dermo-Cosmétique a Pierre Fabre csoport egyik társasága. Tevékenységét kozmetikai és testápoló termékek gyártása és forgalmazása képezi, és több leányvállalattal rendelkezik, így többek között a Klorane, a Ducray, a Galénic és az Avène laboratóriumokkal, amelyeknek e márkák körébe tartozó kozmetikai és testápoló termékeit mind a francia, mind pedig az európai piacon többnyire gyógyszerészek közvetítésével forgalmazzák.
- 10) A szóban forgó termékek olyan kozmetikai és testápoló termékek, amelyek nem tartoznak a gyógyszerek kategóriájába, így tehát nem vonatkozik rájuk a közegészségügyi törvénykönyvben (Code de la santé public) előírt gyógyszerési monopólium.
- 11) A 2007. évben a Pierre Fabre csoport 20%-os részesedéssel rendelkezett e termékek francia piacán.

- 12 Az említett termékeknek a Klorane, a Ducray, a Galénic és az Avène márkákkal kapcsolatos forgalmazási szerződésai kimondják, hogy az értékesítésekre kizárólag helyiségben, okleveles gyógyszerész kötelező jelenléte mellett kerülhet sor.
- 13 Az említett márkák forgalmazására és értékesítésére vonatkozó általános feltételek 1.1. és 1.2. cikke szerint:

„A szerződéses forgalmazónak igazolnia kell az értékesítési helyén és annak teljes nyitvatartási idejében legalább egy olyan személy fizikai és állandó jelenlétét, aki konkrétan arra vonatkozó képzettséggel rendelkezik, hogy:

tökéletes ismereteket szerezzen a termékek technikai és tudományos jellemzőiről [...], amely ismeretek szükségesek a szakmai tevékenység gyakorlásából eredő kötelezettségek megfelelő teljesítéséhez [...]

a fogyasztóknak rendszeresen és folyamatosan megadja a termékek megfelelő használatával kapcsolatos valamennyi információt [...]

az értékesítési helyen azonnal tanácsokat adjon [...] a felmerülő konkrét higiéniai és kezelési problémára, különösen a bőr-, haj- és körömproblémára legmegfelelőbb [termékről].

E személynek e tevékenység folytatása érdekében Franciaországban kiállított vagy ott elismert gyógyszerészoklevéllel kell rendelkeznie [...]

A szerződéses forgalmazónak kötelezettséget kell vállalnia arra, hogy a [...] [termékeket] csak kialakított és egyediesített értékesítési helyen értékesíti [...]

- 14 E követelmények az internetes értékesítés valamennyi formáját *de facto* kizárják.
- 15 A Versenyhatóság a 2006. június 27-én kelt határozata értelmében hivatalból megvizsgálta a kozmetikai és testápoló termékek forgalmazásának ágazatában tanúsított magatartásokat.
- 16 A Versenyhatóság a 2007. március 8-i 07-D-07. sz. határozatában a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique kivételével valamennyi érintett vállalkozás vonatkozásában elfogadta és kötelezővé tette a felajánlott azon kötelezettségvállalásokat, amelyek értelmében módosítják szelektív forgalmazási szerződéseiket annak érdekében, hogy a hálózatuk tagjai számára bizonyos feltételek mellett lehetővé tegyék a termékeik internetes értékesítését. A Pierre Fabre Dermo-Cosmétique ellen indított eljárás tovább folytatódott.
- 17 A közigazgatási eljárás során a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique kifejtette, hogy a szóban forgó termékek jellegüknél fogva az értékesítési helyen a teljes nyitvatartási idő alatt gyógyszerészoklevéllel rendelkező személy fizikai jelenlétét teszik szükségessé annak érdekében, hogy a vásárló minden körülmények között olyan személyre szabott szakértői tanácsot kérhessen és kaphasson, amely a bőrének, hajának és hajás fejbőrének közvetlen vizsgálatán alapul.
- 18 A Versenyhatóság a tagállamok közötti kereskedelem lehetséges érintettségére tekintettel a francia és az uniós versenyjogi rendelkezések alapján is elemezte a szóban forgó magatartást.
- 19 A Versenyhatóság a vitatott határozatban mindenekelőtt megállapította, hogy az internetes értékesítés e tilalma korlátozza a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique forgalmazóinak kereskedelmi szabadságát, amennyiben kizárja a termékei forgalmazásának egyik módját. E tilalom továbbá korlátozza az interneten keresztül vásárolni kívánó fogyasztók választási lehetőségét, végül pedig akadályozza az olyan végső vásárlók részére történő értékesítéseket, akik nincsenek a szerződéses forgalmazó „fizikai”

vonzáskörzetében. A Versenyhatóság szerint e tilalom szükségszerűen versenykorlátozó célú, és hozzáadódik az olyan szelektív forgalmazási rendszer gyártó általi választásával önmagában eleve együtt járó korlátozáshoz, amely szűkíti a termék forgalmazására jogosult forgalmazók számát, és megakadályozza, hogy a forgalmazók e termékeket nem szerződéses forgalmazók részére értékesítsék.

- 20 Mivel a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique piaci részesedése 30% alatti, a Versenyhatóság megvizsgálta, hogy a versenykorlátozó magatartás részesülhet-e a 2790/1999 rendelet által biztosított csoportmentességben. Márpedig, jóllehet az internetes értékesítés tilalmában megnyilvánuló magatartást e rendelet kifejezetten nem említi, e magatartás az aktív és passzív eladások tilalmával egyenértékű. Következésképpen e magatartás a rendelet 4. cikke c) pontjának hatálya alá tartozik, amely a szelektív forgalmazási rendszer tagjai által történő aktív vagy passzív eladások korlátozását kizárja az automatikus csoportmentesség köréből.
- 21 A Versenyhatóság szerint az internetes értékesítés tilalma nem felel meg a 2790/1999 rendelet 4. cikkének c) pontjában meghatározott mentességi feltételeknek, amely cikk szerint ezek az értékesítési korlátozások nem sérthetik annak lehetőségét, hogy a rendszer valamely tagja számára megtiltsák a „be nem jegyzett székhelyen [helyesen: nem engedélyezett telephelyen] történő működést”. Az internet ugyanis nem forgalmazási hely, hanem olyan alternatív értékesítési mód, amelyet az üzletben történő közvetlen értékesítéshez vagy a csomagküldéshez hasonlóan a valós értékesítési helyiségekkel rendelkező hálózatok forgalmazói alkalmaznak.
- 22 A Versenyhatóság ezenkívül megállapította, hogy a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique nem bizonyította, hogy az EK 81. cikk (3) bekezdése, valamint a kereskedelmi törvénykönyv L. 420-4. cikke alapján egyedi mentesítésben részesülhetne.

- 23 Ezzel összefüggésben a Versenyhatóság elutasította a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique azon érvét, mely szerint az internetes értékesítés szóban forgó tilalma hozzájárul a bőrkosmetikai termékek forgalmazásának javításához azáltal, hogy megelőzi a hamisítás és az engedéllyel rendelkező gyógyszertárak egymás általi kihasználásának kockázatát. A Pierre Fabre Dermo-Cosmétique azon választása, hogy szelektív forgalmazási rendszert alakít ki, azzal együtt, hogy az értékesítési helyeken gyógyszerész van jelen, állítása szerint biztosítja a tanácsadási szolgáltatás valamennyi engedéllyel rendelkező gyógyszertárban történő működtetését, valamint azt, hogy annak költségeit minden egyes gyógyszertár viselje.
- 24 A Pierre Fabre Dermo-Cosmétique azon érvére adott válaszként, hogy a szóban forgó termékek valamelyikének vásárlása során a fogyasztó jó egészségének biztosítása érdekében gyógyszerész fizikai jelenléte szükséges, a Versenyhatóság mindenekelőtt megállapította, hogy az érintett termékek nem gyógyszerek. Ennélfogva az e termékekre vonatkozó különleges szabályozás azokat az előírásokat érinti, amelyek a gyártásukra, nem pedig a forgalmazásukra irányadók, amely szabadon történik, ezenkívül pedig gyógyszerész nem jogosult diagnózis felállítására, mivel ezt csak orvos teheti meg. A Versenyhatóság ezt követően a szóban forgó termékekre alkalmazta a C-322/01. sz. Deutscher Apothekerverband ügyben 2003. december 11-én hozott ítéletben (EBHT 2003., I-14887. o.) kialakított, a nem vényköteles gyógyszerek internetes forgalmazásával kapcsolatos korlátozásokra vonatkozó ítélkezési gyakorlatot.
- 25 A Versenyhatóság szerint a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique azt sem bizonyítja, hogy a gyógyszerész és a termékfelhasználók közötti vizuális kapcsolat mennyiben teszi lehetővé azon „kozmetikai éberség” biztosítását, amely az egészségügyi szakma képviselőitől megköveteli a kozmetikai termékek nemkívánatos hatásainak megállapítását és jelzését. A szóban forgó termékek kellemetlen hatásait ugyanis csak a termék használatát követően, nem pedig a vásárlás időpontjában lehet észrevenni. A termék használatával összefüggő problémák esetén a páciens vélhetően inkább orvoshoz fog fordulni.
- 26 A Versenyhatóság a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique utolsó érvére adott válaszként nem találta relevánsnak azt, hogy az internetes értékesítés nem eredményezi az árak csökkenését. A fogyasztónak nem csupán az árak csökkenéséből származik előnye,

hanem a forgalmazók által kínált szolgáltatás javulásából is, így többek között abból, hogy a fogyasztónak lehetősége van távolról, időbeli korlátozás nélkül termékeket rendelni, a termékekkel kapcsolatos információkhoz könnyen hozzáférve, közben pedig az árakat is összehasonlíthatja.

- 27 A Versenyhatóság így megállapította, hogy a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique által a szerződéses forgalmazóival szemben előírt, az interneten keresztül történő értékesítésre vonatkozó tilalom az EK 81. cikkel és a kereskedelmi törvénykönyv L. 420-1. cikkével ellentétes versenykorlátozásnak minősül, és kötelezte a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique-et, hogy a szelektív forgalmazási szerződéseiben töröljön minden olyan említést, amely a kozmetikai és testápoló termékei internetes értékesítésének tilalmával egyenértékű, továbbá a szerződéseiben kifejezetten rendelkezék arról, hogy a forgalmazói alkalmazhatják e forgalmazási módot. A Versenyhatóság a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique-kel szemben 17 000 euró összegű bírságot szabott ki.
- 28 A Pierre Fabre Dermo-Cosmétique 2008. december 24-én keresetet indított a cour d'appel de Paris előtt a vitatott határozat megsemmisítése, másodlagosan pedig annak megváltoztatása iránt. Ezzel egyidejűleg a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique e bíróság elnökétől kérte a vitatott határozat végrehajtásának felfüggesztését. Keresetének alátámasztása érdekében a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique elsősorban azt állította, hogy a Versenyhatóság a vitatott határozatban tévesen alkalmazta a jogot, amennyiben e határozat a vitatott magatartás vonatkozásában sem a 2790/1999 rendeletben előírt csoportmentességet, sem pedig az EK 81. cikk (3) bekezdésében előírt egyedi mentességet nem biztosította.
- 29 A cour d'appel de Paris elnöke 2009. február 18-án elrendelte a Versenyhatóság által a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique-kel szemben előírt kötelezettségek végrehajtásának addig történő felfüggesztését, amíg a kérdést előterjesztő bíróság a kereset megalapozottsága tárgyában határozatot hoz.

- 30 A cour d'appel de Paris az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban – miután felidézte a vitatott határozat indokolását, valamint a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) 15. cikkének (3) bekezdése alapján az Európai Bizottság által tett írásbeli észrevételek tartalmát – ugyanakkor megállapította, hogy a nemzeti bíróságokkal szemben sem a Bizottság iránymutatásának, sem pedig ezen intézmény véleményének nincs kötelező ereje.
- 31 E feltételek mellett a cour d'appel de Paris felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„[A] szerződés szerinti termékek végső felhasználók számára való internetes értékesítésének a szelektív forgalmazási hálózat keretében a szerződéses forgalmazókkal szemben előírt általános és abszolút tilalma tényleg olyan, az EK 81. cikk (1) bekezdése [az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése] értelmében vett különösen súlyos, célzott versenykorlátozásnak minősül-e, amely kikerül a 2790/1999 rendelet szerinti csoportmentesség alól, de esetlegesen az EK 81. cikk (3) bekezdése [az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése] alapján egyedi mentesítésben részesülhet[?]”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 32 Előjáróban meg kell jegyezni, hogy sem az EUMSZ 101. cikkben, sem pedig a 2790/1999 rendeletben nem szerepel a verseny „különösen súlyos korlátozásának” fogalma.

- 33 E feltételek mellett az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést akként kell értelmezni, hogy az először is arra irányul, hogy az alapügyben vizsgált szerződéses kikötés az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett „célzott” versenykorlátozásnak minősül-e; másodsor, hogy az ilyen kikötést tartalmazó szelektív forgalmazási szerződés – amennyiben az az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozik – részesülhet-e a 2790/1999 rendelet által biztosított csoportmentességben; harmadszor pedig, hogy ha a csoportmentesség nem alkalmazható, az említett szerződésre ugyanakkor vonatkozhat-e az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése szerinti jogszabályi kivétel.

A vitatott szerződéses kikötés szerinti korlátozás célzott versenykorlátozásnak minősítéséről

- 34 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy ahhoz, hogy a megállapodás az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében meghatározott tilalom hatálya alá tartozzon, az szükséges, hogy annak „célja vagy hatása a közös piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása” legyen. Az 56/65. sz. LTM-ügyben 1966. június 30-án hozott ítélet (EBHT 1966., 337. o.) óta érvényes állandó ítélkezési gyakorlat szerint e feltételnek a „vagy” kötőszóval jelzett vagylagos jellege miatt először is meg kell vizsgálni a megállapodás tulajdonképpeni célját, figyelembe véve azt a gazdasági környezetet, amelyben alkalmazásra kerül. Amennyiben a megállapodás versenyellenes célja bizonyított, már nem szükséges megvizsgálni annak versenyre gyakorolt hatásait (lásd a C-501/06. P., C-513/06. P., C-515/06. P. és C-519/06. P. sz., GlaxoSmithKline Services és társai kontra Bizottság és társai egyesített ügyekben 2009. október 6-án hozott ítélet [EBHT 2009., I-9291. o.] 55. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 35 Annak mérlegelése során, hogy a szóban forgó szerződéses kikötés „célzott” versenykorlátozást tartalmaz-e, a kikötés tartalmából, az általa elérni kívánt célkitűzések-ből, valamint a kikötés háttérét képező gazdasági és jogi környezetből kell kiindulni (lásd a fent hivatkozott GlaxoSmithKline Services és társai kontra Bizottság és társai egyesített ügyekben hozott ítélet 58. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

- 36 A szóban forgó szelektív forgalmazási szerződések az Avène, Klorane, Galénic és Ducray márkájú kozmetikai és testápoló termékek értékesítése vonatkozásában akként rendelkeznek, hogy ezen értékesítéseknek pontosan meghatározott szempontok alapján körülírt helyiségben, továbbá okleveles gyógyszerész kötelező jelenléte mellett kell történniük.
- 37 A kérdést előterjesztő bíróság szerint az okleveles gyógyszerész valós értékesítési helyiségben való kötelező jelenlétének megkövetelése a szerződéses forgalmazókkal szemben *de facto* megtiltja az internetes értékesítés valamennyi formáját.
- 38 Mint azt a Bizottság kifejti, a szóban forgó szerződéses kikötés azáltal, hogy a termékeknek a vásárló fizikai helyváltoztatásával nem járó forgalmazási módját *de facto* kizárja, jelentős mértékben korlátozza a szerződéses forgalmazó azon lehetőségét, hogy a szerződés tárgyát képező termékeket a szerződéses területén vagy tevékenységi övezetén kívüli vásárlók részére értékesítse. E kikötés tehát alkalmas arra, hogy ezen ágazatban korlátozza a versenyt.
- 39 A szelektív forgalmazási rendszert képező megállapodásokkal kapcsolatban a Bíróság már megállapította, hogy az ilyen megállapodások szükségképpen befolyásolják a versenyt a közös piacon (a 107/82. sz., AEG-Telefunken kontra Bizottság ügyben 1983. október 25-én hozott ítélet [EBHT 1983., 3151. o.] 33. pontja). Az ilyen megállapodásokat, amennyiben azok objektíve nem igazolhatók, „célzott korlátozásoknak” kell tekinteni.
- 40 A Bíróság ítélezési gyakorlata ugyanakkor elismerte, hogy léteznek olyan jogszerű követelmények, mint például a jó minőségű és magas műszaki színvonalat képviselő termékek vonatkozásában különleges szolgáltatásokat nyújtani képes szakosított kereskedelem fenntartása, amelyek igazolhatják az árverseny csökkentését az áron kívüli más tényezők versenyének érdekében. A szelektív forgalmazási rendszerek tehát annak következtében, hogy olyan jogszerű eredmény elérésére irányulnak, amely

javíthatja a versenyt ott, ahol az nem csupán az árak vonatkozásában áll fenn, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésével összhangban lévő versenytényezőt képeznek (a fent hivatkozott AEG-Telefunken kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 33. pontja).

- 41 Ezzel összefüggésben a Bíróság már megállapította, hogy az ilyen hálózat szervezésére nem vonatkozik az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében meghatározott tilalom, amennyiben a viszonteladókat valamennyi lehetséges viszonteladó vonatkozásában egységesen meghatározott és hátrányos megkülönböztetéstől mentesen alkalmazott objektív minőségi kritériumok alapján választják ki, továbbá amennyiben a termék jellemzői a termék minőségének megóvása és megfelelő használatának biztosítása érdekében szükségessé teszik az ilyen forgalmazási hálózatot, végül pedig amennyiben a kialakított kritériumok nem haladják meg a szükséges mértéket (a 26/76. sz., Metro SB-Großmärkte kontra Bizottság ügyben 1977. október 25-én hozott ítélet [EBHT 1977., 1875. o.] 20. pontja, valamint a 31/80. sz. L'Oréal-ügyben 1980. december 11-én hozott ítélet [EBHT 1980., 3775. o.] 15. és 16. pontja).
- 42 Jóllehet a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy a szóban forgó, az internetes értékesítés valamennyi formáját *de facto* megtiltó szerződéses kikötést igazolhatja-e valamely jogszerű cél, a Bíróság feladata, hogy ennek érdekében megadja neki az uniós jog értelmezésének azon elemeit, amelyek lehetővé teszik számára a határozathozatalt (lásd a fent hivatkozott L'Oréal-ügyben hozott ítélet 14. pontját).
- 43 Kétségtől nem vitatott, hogy a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique szelektív forgalmazási hálózata keretében a viszonteladókat valamennyi lehetséges viszonteladó vonatkozásában egységesen meghatározott objektív minőségi kritériumok alapján választják ki. Ugyanakkor meg kell vizsgálni még azt is, hogy a versenykorlátozások arányosan próbálják-e megvalósítani a jelen ítélet 41. pontjában kifejtett megfontolásokkal összhangban lévő jogszerű célkitűzéseket.
- 44 Ezzel összefüggésben hangsúlyozni kell, hogy a Bíróság az alapvető szabadságok tekintetében nem fogadta el az internetes értékesítés tilalmának igazolásaként előadott,

annak szükségességére vonatkozó érveket, hogy a nem vényköteles gyógyszerek és a kontaktlencsék értékesítése keretében a vásárlónak személyre szabott tanácsot kell adni, valamint biztosítani kell a vásárló védelmét a termékek helytelen használatával szemben (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Deutscher Apothekerverband ügyben hozott ítélet 106., 107. és 112. pontját, valamint a C-108/09. sz. Ker-Optika-ügyben 2010. december 2-án hozott ítélet [EBHT 2010., I-12213. o.] 76. pontját).

- 45 A Pierre Fabre Dermo-Cosmétique annak szükségességére is hivatkozik, hogy meg kell óvni a szóban forgó termékek presztízst sugalló arculatát.
- 46 A presztízst sugalló arculat megóvására irányuló célkitűzés nem minősülhet a versenykorlátozás alapjául szolgáló jogszerű célkitűzésnek, és így nem igazolhatja, hogy az ilyen célkitűzésre irányuló szerződéses kikötésre ne vonatkozzék az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése.
- 47 Az eddigi megfontolások alapján a feltett kérdés első részére azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy a szelektív forgalmazási rendszer keretében az a szerződéses kikötés, amely előírja, hogy a kozmetikai és testápoló termékek értékesítése helyiségben, okleveles gyógyszerész kötelező jelenléte mellett történjék, és amelynek az a következménye, hogy ezen értékesítésekhez megtiltja az internet használatát, az e rendelkezés értelmében vett célzott versenykorlátozásnak minősül, amennyiben e szerződéses kikötés tartalmának és céljának, valamint az e kikötés háttérét képező jogi és gazdasági összefüggéseknek az egyedi és konkrét vizsgálatát követően úgy tűnik, hogy e kikötés a szóban forgó termékek jellemzőire tekintettel nem objektíven igazolt.

A csoportmentesség vagy az egyedi mentesség lehetőségéről

- 48 Amennyiben megállapítást nyer, hogy valamely megállapodás vagy szerződéses kikötés az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében korlátozza a versenyt, a kérdést előterjesztő bíróság feladata megvizsgálni, hogy teljesülnek-e az e cikk (3) bekezdésében meghatározott feltételek.
- 49 Valamely vállalkozás azon lehetősége, hogy egyedileg az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése szerinti jogszabályi kivételben részesüljön, közvetlenül a Szerződésből ered. E lehetőséget a Bírósághoz benyújtott egyik észrevétel sem vitatja. Az említett lehetőség az alapügy felperese számára is adott.
- 50 Ezzel összefüggésben viszont a Bíróság, mivel nem áll rendelkezésére elegendő adat annak mérlegeléséhez, hogy a szelektív forgalmazási szerződés megfelel-e az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdésében meghatározott feltételeknek, nem adhat további felvilágosításokat a kérdést előterjesztő bíróságnak.
- 51 Annak lehetőségével kapcsolatban, hogy a szelektív forgalmazási szerződés részesülhet-e a 2790/1999 rendelet szerinti csoportmentességben, meg kell állapítani, hogy az ilyen mentességben részesíthető vertikális megállapodások kategóriáit a Bizottság e rendeletben, a Tanács által a Szerződés [81.] cikke (3) bekezdésének a megállapodások és összehangolt magatartások egyes csoportjaira történő alkalmazásáról szóló, 1965. március 2-i 19/65/EGK tanácsi rendeletben (HL 1965. 36., 533. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 11. o.) biztosított felhatalmazás alapján határozta meg.
- 52 A 2790/1999 rendelet 2. és 3. cikke szerint a szelektív forgalmazási rendszer keretében a szállító főszabály szerint akkor részesülhet mentességben, ha a piaci részesedése nem haladja meg a 30%-ot. A Bíróság elé terjesztett ügyiratból kiderül, hogy a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique piaci részesedése nem haladja meg e határértéket. Ezzel szemben e rendelet a 19/65 rendelet 2. cikke alapján a súlyosan versenyellenes

korlátozások bizonyos típusait az érintett vállalkozások piaci részesedésétől függetlenül kizárta a mentesség köréből.

- 53 Így a 2790/1999 rendelet 4. cikkének c) pontjából következik, hogy a mentességet nem lehet alkalmazni azokra a vertikális megállapodásokra, amelyeknek célja, közvetlenül vagy közvetve, önmagukban vagy más, a felek irányítása alatt álló tényezőkkel együtt, hogy korlátozzák a végső felhasználók részére valamely szelektív forgalmazási rendszer kiskereskedőként működő tagjai által történő aktív vagy passzív eladásokat, nem sértve annak lehetőségét, hogy a rendszer valamely tagja számára megtiltsák a nem engedélyezett telephelyen történő működést.
- 54 Az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló olyan szerződéses kikötésnek, amely az internet mint forgalmazási mód alkalmazását *de facto* megtiltja, legalább az a célja, hogy korlátozza az olyan végső felhasználók részére történő passzív eladásokat, akik az interneten szeretnének vásárolni, és akik a szelektív forgalmazási rendszer érintett tagjának földrajzi vonzáskörzetén kívül tartózkodnak.
- 55 A Pierre Fabre Dermo-Cosmétique szerint a szerződés tárgyát képező termékek internetes értékesítésének tilalma ugyanakkor a nem engedélyezett telephelyen történő működés megtiltásával egyenértékű. Mivel így az 53. pontban idézett rendelkezés végén meghatározott mentességi feltételek teljesülnek, az említett 4. cikk a Pierre Fabre Dermo-Cosmétique szerint vele szemben nem alkalmazható.
- 56 Meg kell állapítani, hogy a 2790/1999 rendelet 4. cikkének c) pontja a „székhely [helyesen: telephely]” említésével csak azokra az értékesítési helyekre utal, ahol közvetlen értékesítés folyik. Felmerül a kérdés, hogy e fordulatot kiterjesztő értelmezés útján lehet-e olyan helyként érteni, ahonnan internetes értékesítési szolgáltatásokat nyújtanak.

- 57 E kérdéssel kapcsolatban meg kell állapítani, hogy mivel a vállalkozásoknak minden körülmények között lehetőségük van arra, hogy egyedileg hivatkozzanak az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése szerinti jogszabályi kivétel alkalmazhatóságára, ezáltal pedig megvédhetik a jogaikat, nem szükséges kiterjesztően értelmezni a megállapodásoknak vagy magatartásoknak csoportmentességet biztosító rendelkezéseket.
- 58 Így az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló olyan szerződéses kikötést, amely az internet mint forgalmazási mód alkalmazását *de facto* megtiltja, nem lehet olyan kikötésnek tekinteni, mint amely az érintett szelektív forgalmazási rendszer tagjainak megtiltja a 2790/1999 rendelet értelmében vett nem engedélyezett telephelyen történő működést.
- 59 Az eddigi megfontolásokra tekintettel a feltett kérdés második és harmadik részére azt a választ kell adni, hogy a 2790/1999 rendelet 4. cikkének c) pontját akként kell értelmezni, hogy az e rendelet 2. cikkében biztosított csoportmentesség nem alkalmazható az olyan szelektív forgalmazási szerződésre, amely *de facto* megtiltja az internetnek a szerződés tárgyát képező termékek forgalmazási módjaként történő használatát. Ezzel szemben az ilyen szerződésre egyedileg alkalmazható az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése szerinti jogszabályi kivétel, amennyiben teljesülnek az e rendelkezésben meghatározott feltételek.

A költségekről

- 60 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy a szelektív forgalmazási rendszer keretében az a szerződéses kikötés, amely előírja, hogy a kozmetikai és testápoló termékek értékesítése helyiségben, okleveles gyógyszerész kötelező jelenléte mellett történjék, és amelynek az a következménye, hogy ezen értékesítésekhez megtiltja az internet használatát, az e rendelkezés értelmében vett célzott versenykorlátozásnak minősül, amennyiben e szerződéses kikötés tartalmának és céljának, valamint az e kikötés háttérét képező jogi és gazdasági összefüggéseknek az egyedi és konkrét vizsgálatát követően úgy tűnik, hogy e kikötés a szóban forgó termékek jellemzőire tekintettel nem objektíven igazolt.

A Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a vertikális megállapodások és összehangolt magatartások csoportjaira történő alkalmazásáról szóló, 1999. december 22-i 2790/1999/EK bizottsági rendelet 4. cikkének c) pontját akként kell értelmezni, hogy az e rendelet 2. cikkében biztosított csoportmentesség nem alkalmazható az olyan szelektív forgalmazási szerződésre, amely *de facto* megtiltja az internetnek a szerződés tárgyát képező termékek forgalmazási módjaként történő használatát. Ezzel szemben az ilyen szerződésre egyedileg alkalmazható az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése szerinti jogszabályi kivétel, amennyiben teljesülnek az e rendelkezésben meghatározott feltételek.

Aláírások